

BRUDD. Få er oppmerksomme på at bruk av regnskapsloven i stat og kommune innebærer full åpning for bedriftsøkonomiske spilleregler i offentlig tjenesteyting. Dette er et dramatisk brudd med grunnlaget for velferdsstaten.

Privatisering inn bakveien

Av Fanny Voldnes,
registrert revisor, cand.philol.
og spesialrådgiver i LO

Deler av statsforvaltningen og mange kommunale tjenester er i de siste årene løftet inn i markedsøkonomien gjennom ulike tiltak. Bruk av regnskapsloven er et nytt tiltak. Det høres uskyl- dig ut, men realiteten er en an- nen.

10 statlige virksomheter deltar allerede i et prøveprosjekt. Dessuten foreligger forslag om at kommuner skal følge regn- skapsloven. KOSTRA, det nye rapporteringssystemet for kom- muner som er innført, bygger også på regnskapsloven. Det samme gjelder STATRES for forvaltningen, som ligger i start- gropa. Dette skjer uten at konse- kvenser er utredet, og uten de- batt.

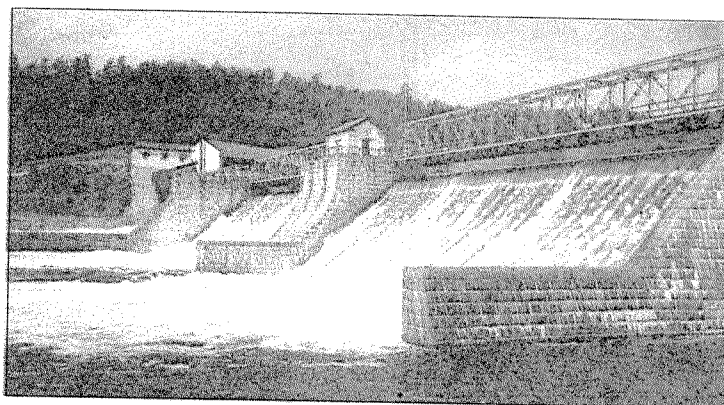
Fri flyt av kapital. Det som skjer i Norge er del av en inter- nasjonal trend. IMF, Verdens- banken og Den internasjonale revisorforeningen forsøker å få land over hele verden til å bruke internasjonale regnskapsregler for offentlig sektor (IPSAS). Prinsippet er at privat sektors fri flyt av kapital skal gjelde. Reglene er utarbeidet i USA uten offentlig deltagelse.

Offentlige tjenester skal selv-

DEBATT økonomi

sagt drives rasjonelt og effektivt. Det er riktig at regnskapsloven vil gi bedre oversikt over statens eiendeler og styrke statens sty- ringsverktøy. Spørsmålet er imidlertid hvorvidt bruk av regnskapsloven faktisk vil måle effektiviteten i offentlig tjenes- teyting, eller om det finnes en annen målsetning. Bruk av regnskapsloven tilrettelegger nemlig for frigjøring av store, offentlige kapitalressurser.

Usikre målemetoder. Måling av offentlig tjenesteyting er kontroversielt. Regnskapsloven forutsetter slik måling for å be- regne produksjonsresultat og åpningsbalanse for den enkelte etat. I Norge har det hittil vært enighet om at formålet med tjene- stene ikke skal være økonom- isk fortjeneste, men velferd. Bruk av regnskapsloven er der- for noe nytt. Regnskapslovens bestemmelser fanger ikke opp kvalitative størrelser, eller at tjene- ster har innbyggernes behov som formål. I tillegg gjør sub- jektive, usikre målemetoder at statens kostnader blir uforutsig-

I dag vises verdien av kraftverksselskaper i kommuneregnskapet til aksjenes pålydende. Bruk av regnskapsloven vil øke verdien til flere milliarder. Et sterkt incitament til å selge. ARKIVFOTO: FINN ROBERT JENSEN

bare. Dersom formålet er å måle effektiviteten i offentlig tjenes- teyting bedre enn i dag, er regn- skapsloven lite egnet. Den inn- fører bare bedriftsøkonomiske spilleregler og tilrettelegger for overføring av fellesskapets ver- dier til private.

Helseforetak. Diskusjonen rundt Helse Sør, som følger regnskapsloven, illustrerer dette godt. Verdiene i åpningsbala- sen er justert flere ganger. I års- regnskapet for 2003 ble IPSAS benyttet. Våren 2005 beregnet departementet «optimalisert bruksverdi», som var et tappert forsøk på å verdsette balansen på nytt. Årsaken var at høye av-

skrivninger førte til stort under- skudd.

Både regnskapsloven og IP- SAS fastsetter balanseverdier ut fra sykehusets fremtidige, ned- diskonterte inntekter og kost- nader. I inntektene inngår be- vilgninger fra staten, som for Helse Sør utgjorde 86 prosent. Hvordan kan det forsvares at verdier beregnes ut fra fremtidi- ge bevilgninger? Balanseverdi- ne skal sette Helse Sør i stand til å møte fremtidige investeringer. Konsekvensen er høye avskriv- ninger og risiko for underskudd. Sykehuset kan bli presset til å selge eiendeler eller deler av driften som gir overskudd.

«Dette skjer uten at konsekvenser er ut- redet, og uten debatt»

Kraftselskap. En annen kon- sekvens gjelder kommunalt eide kraftverksselskaper. I dag vises verdien av kraftverksselskaper i kommuneregnskapet til aksje- nes pålydende. I Nord-Fron kommunes regnskap for 2003 står andelen i Gudbrandsdal Energi AS oppført til 401 000 kroner. Bruk av regnskapsloven vil øke verdien til flere milliar- der. Dermed vil Nord-Fron kom- mune fremstå som svært rik, mens dette bare er en ny be- regningsmåte. Med nye regler får staten et sterkt incitament overfor kommuner til å selge. Enorme verdier kan «frigjøres». Fortsatt eier kommuner ca. 40 prosent av kraftverksselskapene.

Det er påkrevd med debatt når endringer med så store kon- sekvenser blir innført. Viktigst er imidlertid spørsmålet om regnskapsloven faktisk er egnet for offentlig sektor. Dette bør ut- redes med utgangspunkt i for- målet med offentlige tjenester; nemlig at de skal tjene fellesska- pets interesser. Det er naturlig å starte i forbindelse med evalu- ering av helseforetakene.